Број 45. У Новом Саду у понедељак 28. фебруара (13. марта) 1911. Година XLVI.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. за четврт године 9 кр. 75 пот — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г Јована Т. Чавића — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној улици бр 20

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«,

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Спољна политика Србије

Врло је тешко рећи: каква је данас спољна политика Србије? Не што се тиче начела, него што се тиче извођења.

Споља изгледа, да се Србија налази у овом тренутку усамљена и да у овом часу нема оне сигурне тачке, на коју би се наслонила. У скупштини је било интерпелација у овој ствари. Интерпелисали су Стојан Новаковић и Стојан Рибарац. Један напредњак, други либерал, националиста То су представници двеју странака у Србији, које су странке много, врло много криве, што Србија не игра данас сасвим другу улогу на Балкану.

И у другим балканским државама било је од времена на време свачега Али нигде као у Србији. Србија је под несретном владавином краља Милана и Александра деценијама година стално водила очајну борбу са својим владарима. Та је борба разривала слогу Србијину на свима пољима. А напредњаци и либерали били су они, који су давали снагу и краљу Милану и краљу Александру, да воде борбу против народа свога.

Три пута је изгласавала скупштина војену спрему, а три пута су краљ Милан и његове владе утрошиле тај новац на другу страну, понајвише на шпијоне и оне, који ће му помоћи да скрше снагу српскога народа.

Када је краљ Милан 1885 год. потегао рат са Бугарском, Србија је била потпуно неспремна, а народ скроз огорчен, али не против Бугара, него противу краља Милана и његових помагача. Онај се рат морао свршити са Сливницом, што је много, врло много шкодило угледу Србијином и угледу српскоме на Балкану.

Борбу, коју је почео краљ Милан, продужио је краљ Александар И тада је дошло друго велико зло. Завереници, који су га скршили, уз опште одобравање народа, били су чланови војске. Ми смо у „Застави“ писали још одмах онога дана, да ће то у будућности имати немилих последица. Историја доказује, да је увек било врло немилих па и судбоносних последица, кад год је војска извршавала преврате. Они, који су стајали на челу војске, нису се никад после свршеног чина скромно повукли на своју праву дужност, него су хтели да диктирају. То смо видели и у Србији у великој мери, и то је много шкодило и угледу и развитку Србијином у јачој мери, но што то многи мисле

Дошло је и питање наследника престола. Дошли су људи, који би хтели даље забуне.

Под оваким приликама треба признати, да је било врло тешко водити спољну политику Србије сигурном руком Укупне прилике у Србији и оне, које су зависиле од ње, биле су тако тешке, да су и државе на Балкану и државе ван Балкана у своје комбинације много мање узимале Србију но што би то било иначе.

Погрешке, љуте погрешке, које су чињене десетинама година, свете се данас. И данас само зато, долазе ти кривци оних старих дана и траже рачуна, зашто је то тако? Обична појава и обична дрскост, коју увек опажамо.

Влада је одговорила на интерпелације о спољној политици Србије по изгледу врло ружичасто. Између Србије и Турске су врло добри и пријатељски односи. Односи са Бугарском задовољавају, а биће и бољи. Чак и односи између Србије и Црне Горе нису прекинути поред свих интрига. Односи са Аустро-Угарском су коректни и добри и по изгледу биваће још бољи. Односи са Грчком и Румунијом нису се променили и т д.

Као што се из овога види, Србија је са свима добра, а то прилично значи, није ни с ким добра. Из тих говора не може се видети ни закључити ништа!

Министар спољних послова Миловановић не види с никоје стране опасност Изгледа, да је то већма његова жеља, но што је уверен у то. Или зар може бити, да се у Србији увек изненаде?!

Министар спољних послова вели, да Србија хоће да одржи на Балкану стање које постоји. То хоће и друге државе. Он уверава, да нема комбинације на Балкану, која би била наперена против Србије. Он уверава чак и то, да и у скорој будућности неће бити таква комбинација могућа. А напред је казао, да таква комбинација не би успела. Напослетку је рекао и то, да нико не може знати, да влада ништа не ради.

Из овог последњег става морало би се закључити да влада заиста ради, да је добро обавештена, и да је управо сигурна у успех.

Споља се то не види. Споља изгледа да брод спољне политике Србије лута без компаса, управо где год се крене наилази на гребене Опозиција није веровала владиним изјавама, јер та опозиција зна, у какве је невгоде угонила Србију за време своје владавине. Старији и млађи радикали задовољили су се владином изјавом. Верују да влада нешто зна и нешто ради, што се не може у овом добу опште политичке неискрености обесити о велико звоно.

Скори догађаји показаће, ко има право.

Нови Сад, 28. фебруара.

Куен прети. Куен је говорио са уредником „Пештанског Хирлапа“ о приликама у Хрватској и Славонији Он је задовољан баном Томашићем. Вели што сабор може бар нешто да ради. Каже да је успех, што је изабран председник из редова владине странке и што је сабор изабрао нове изасланике за пештански сабор. Он се нада, да ће сабор изгласати нову саборску основу о учитељским платама. Али и сам не верује, да ће сабор после тога усвојити буџет. Зато ће пре а после наступити време да

ПОДЛИСТАК.

ДА ЛИ ДА ОСНИВАМО ЖЕНСКЕ МАНАСТИРЕ?

У издању „Матице Српске“ број 42. изашла је књига под насловом: Наша народна просвета, задаће јој и потребе Написао и 1910. год. сазватом Српском Народно Црквеном Сабору приказује Љубомир Лотић, Нови Сад 1910.

И код нас у карловачкој митрополији већ се доста давно претреса питање о стварању српских хуманитарних завода и установа. И што је врло природно, то су питање наши књижевници и политичари покретали скоро увек у вези са нашим манастирима. Није ни чудо! Наши су манастири богати, подигнути у красним и здравим пределима, а наши калуђери бар су су доколни. Српска народна радикална странка узела је ову мисао и у свој програм, те је изјевала нову манастирску уредбу, која спречава расипање манастирских прихода и пружа могућности за стварање хуманитарних и просветних установа.

Писац ове књиге говори, међу осталом, и о подизању хуманитарних завода и установа, па и он узима при томе у рачун наше манастире.

Но има нечега новога у овој књизи. То је оснивање женског калуђерског реда у нас. И ево шта вели писац о томе:

„Многе од ових (хуманитарних) институција могле би се управо дивно остварити, кад би у нас било још нечега, а то је: женских манастира. Онда би калуђерице узеле у своје старање и многу од ових институција, које нису за калуђере, и у њиховим рукама то би било веома добро смештено. Ми смо у прошлости већ имали калуђерички ред, којем је седиште било у манастиру Фенеку. На нашем Народно Црквеном Сабору 1902. год. српски књижевник и тада посланик прота Милутин Јакшић говорио је, да би било потребно, да се оснује и ред српских калуђерица. Тада је с неких страна ово мишљење неповољно било прихваћено; но држим да то није било основано. Кад би се женски калуђерски ред основао тако, тек да га има, онда би сваки морао бити противу тога. Али будући да би калуђерице могле примити на себе многе таке народне хумане задаће, о којима сад апсолутно нема никога да води бригу, па и они што критикују, неће ни те, као скоро ни једне друге народне бриге, да приме на себе, то се онда не може рећи, да је то нама непотребно и т. д.“

Ко овако говори, тај тешко да има јасна појма о томе, како поничу поједине установе Он мисли, довољно је да већина на нашем народном црквеном сабору из гласа: Хоћемо да уведемо калуђерице и женске манастире, и ствар је свршена. Ја врло сумњам, да би се могла наћи данас таква већина, али кад би се и нашла, она би створила само закључак, али не и женски калуђерски ред. Тај би женски калуђерски ред брзо угинуо као онај у манастиру Фенеку.

Калуђерство је никло у 4. веку, јер је имало корена у тадањим верским, филозофским, друштвеним и политичким и другим приликама. Данас су те прилике сасвим друкчије.

Филозофија онога времена гласила је: Презирање покваренога света и живота. Материја (тело) је седиште греха. Не треба пуштати телу на вољу, но треба телесне похтеве потискивати. Треба се клонити сваког уживања, свега што гове телу. Зато су гностичари гладовали, одрицали се свега и свакојаким непотребним мукама мучили тело своје.

Утицај Св. Јована Крститеља — пустињака био је у првим вековима (после Христа) необично јак. Његово одрицање свега уживања, превлађивало је и врло је лагано и постепено продирало у том погледу Христово гледиште, које није било тако строго.

И апостол Павле нагињао је Јовану Крститељу, кад је рекао: Још боље чини онај, који не узме жену. Хришћанска црква онога времена није изрично забрањивала световњацима други брак, али га је врло нерадо гледала. Она је почела забрањивати свештенству брак, а почела је захтевати, да се свештеници, који су већ

се сабор распусти и распишу се нови избори. И тада се нада да ће народ у Хрватској и Славонији дати влади поверење.

Зло би било по грофа Куена, када би његове наде ту стале и остале. Него ће мало власт, мало новац учинити своје. И док може тако да иде — ићи ће. Само докле?!

Политички преглед.

Угарски сабор.

У посланичкој кући угарског сабора отпочиње данас прорачунска расправа. Та ће расправа трајати неколико недеља, али опозиција неће чинити већих тешкоћа влади. Говори се, да ће влада по свршетку прорачунске расправе поднети сабору неколико важнијих предлога као предлог о увођењу у живот новог цивилног парничког поступка и предлог о католичкој аутономији. У месецу марту подастрће влада сабору предлог о измени обранбеног закона, а расправа тога предлога почеће у месецу мају. Расправа ће та бити врло жива, а можда ће доћи и до опструкције. Независњачка, Јустова, странка противна је, да о великим војним теретима решава садањи сабор. Она тражи, да се прво створи нов изборни закон, којим ће се увести опће и једнако изборно право са тајним гласањем, па да онда сабор изабран по том новом изборном закону одлучује о војним теретима. Јустова странка ставиће влади услов, да се обвеже, да ће у одређеном року поднети сабор законски предлог о опћем, једнаком и тајном гласању, па ће тек тада пропустити нов обранбени закон. Иначе ће повести и опструкцију. Мада су и садањи министар председник и његова странка ставили у свој програм опће једнако изборно право и мада је то већина владиних посланика обећавала на изборима бирачима, они би ту ствар да решавају тамо о кукову лету, управо хтели би, да остане овако како је сад. Стога им је врло неугодно држање Јустове странке и владини листови, по рецепту Тисином, скочише на све Мађаре присталице опћег, једнаког и тајног гласања и називају их издајицама Мађарства, који иду на руку немађарским народима, да ови потисну, управо скрше превласт Мађара. И крене присталице опћег, једнаког и тајног гласања неће се обзирати на то подвољивање.

Рад Енглеза и Аустријанаца на Балкану.

У Лондону има друштво „Балкански Комитет“, коме је сврха, да се стара за балканске народе и ради у интересу њихову. То се друштво нарочито у последње време много заузимало, да се све кризе на Балкану реше мирним путем. Пре неколико дана је „Балкански Комитет“ решио да неће жалити ни труда ни новаца само да осигура мир на Балкану, да се задовоље незадовољници и да се, ако је икако могуће, избегне устанак, а можда и рат на пролеће. Енглески листови јављају и то, како ће лондонски „Балкански Комитет“ да управи сву своју акцију против аустријске дипломације јер је уверен, да ова рови у Старој Србији и Македонији. Али ни у Бечу не седе скрштених руку. И тамо је, како јављају неки страни листови, основано неко друштво, као неки бечки „Балкански Комитет“, коме је сврха: да штити интересе балканских народа под покровитељством из Беча. Према томе рад та два комитета по изгледу био би у складности, али у ствари је сасвим обратно. У раду њихову биће управо борба, истина не отворена, између Енглеске и Аустрије.

Тисина понуда Румунима.

Будимпештански опозициони листови јављају, како је гроф Стеван Тиса, да би задобио Румуне за владу и да се боре против опћег, једнаког и тајног гласања, понудио им у име Куенове владе ово: На првим изборима за угарски сабор влада ће уступити Румунима 40 посланичких мандата; посебним законом осигураће употребу румунског језика пред судовима и управним властима; у државним школама наука о вери румунским ученицима предаваће се на румунском језику; у румунским веро исповедним школама неће бити обвезно учење мађарског језика (!) и обуставиће се политичке парнице против Румуна, а осуђени Румуни у таким парницама биће помиловани. — Колико је од свега тога истине, не може се знати.

Допис.

Јасеново фебруара 1911. (*Покушај подржављења школе. — Ново име села. — Попис народа. — Градња цркве.*) Поодавно се поговарало код нас, да нам се спрема од стране „позваних и меродавних“ црн колач — подржављење наше опћинске месне школе. Узимало се, да је то готова ствар, као да немамо ту и ми да речемо своју. Штавише, неки су нам се овдашњи Немци, који немају свести и чија завидљивост не може да види „српску школу“, и завијено и отворено, светили како ће и „српска школа“ доћи у државне руке и „српски учитељи“ доћи у корду.

И заиста, што се поговарало, није био само празан разговор. Покушало се опет, као и пре, да се „уразумимо“ и „терета ослободимо“. Наша опћинска школа са српско-мађарским наставним језиком већ од 2—3 године не може да прими сву децу, за школу способну. То су „меродавни“ сматрали згодним за одлучну акцију око подржављења школе. Са законом у руци тражили су, да се зида још једна школа. Рачунали су, поплашићемо се терета, и — предати се.

Но испаде друкче. Свесно опћинско представништво једногласно закључи, да ће да удовољи закону и зида школу.

Кад видеше „позвани“ да тај фишек не пали, а они оставише ствар in suspenso. Сила закона не беше више тако страшна! Чекаху згодније време. А то време изгледаше им, да је дошло сада. Година није баш била одлична, а код нас је сиротиња, а и вода нас је плавила. Поред тога има наш народ ове године грдне терете да поднесе. Зидали смо ћуприју преко Караша, а од пролећа зидамо ми Срби нову цркву. Дакле, оптерећени смо, нарочито Срби, као никад. И сад потеже српска господа опет школску ствар. Сад или никад!

Но опет се преварише.

Но да би разумели откуд тај апетит, ваља знати, да наша школа има свој фонд од скоро 20.000 круна и до 10 ланаца своје земље, од чега се издржава. Да не беше тога, тешко да би господа толику бригу бринула за нашу школу. Лепо би то било добити и школу и поред школе имање за издржавање школе!

Прво је био глава среза фесолгабиров. Позвао је као неку конференцију, да капатицира одличније представнике. Затим је сазвата седница опћинског представништва. На једној су листи били предмети дневнога реда без школске ствари. А сутра дан стиже и друга листа и са том ствари.

Разуме се да смо дошли у пуном броју. Од Несрба су била само двојица и од њих један наш. Прво је узео реч солгабиров. Сладио је ствар, како је умео. Хтео је да оправда потребу подржављења прво са педагошког и дисциплинарног разлога, а после — то је требао бити шлагер — са материјалног.

Рекао је, како опћ. школа не води сврси. Јер деца не науче добро ни српски ни мађарски. Овако би бар мађарски добро научила. Уз то је дисциплина над опћ. учитељима слаба, док држ. учитеља лепо министар, ако није добар, премести у Дебрецин, Сегедин и т. д. Па тек терет какав подносимо. Треба нова школа без одлагања. А кад би лепо дали држави, да видиш благодати! Изнео је затим и услове, под којима би то могло бити. Опћина би имала да сазида зграду о свом трошку, обвезала би се да извршује оправке, даје дрво за гориво, плаћа послугу, а учитељске би снаге

ожењени, разведу од својих жена. Позната је она изрека Санезија, кад су му понудили високо место у цркви: Нећу да живим без жене, а нећу да живим с њоме тајно, као браколомник. Види се, како је мало рачунала у оно доба црква са браком.

Уз то су дошла гоњења хришћана. Зна се, шта су чинили Тиберије, Нерон, Домицијан, а у III. веку Деције. Пустиње су биле пуне хришћанских бегунаца, а економске прилике у пустињама нису биле ни мало згодне да стварају раскошан живот, него су те прилике управо гониле пустињаке, да се муче глађу и одричу свега.

Тада је св. Антоније организовао те пустињаке и мушке и женске и ударио темељ манастирском животу. „Ноне“ (египатска реч, значи „невине“) живеле су у почетку у засебној згради, али у једном манастиру с калуђерима.

Ја не знам, мисли ли писац горње књиге, при стварању женског калуђерског реда, да се вратимо на оно првобитно, те да и ми почнемо тако. Но као да Св. Антоније није био сретне руке, јер је II. Никејски сабор 787. године забранио те заједничке манастире. Може се мислити зашто, кад је сам творац манастира, Св. Антоније, рекао: Нема бољег човека од добра калуђера, а нема рђавија човека од рђава калуђера.

Главно је да утврдимо ово: Начело калуђерског живота састоји се у удаљивању од света и одрицању свега онога, на што нас гони човечанска природа. Према томе начелу удешен је и завет калуђерски. Одриче се породице, света, брака и сваког „сладострастија“.

Али да! Писац тражи модернизирано калуђерство. Хоће калуђерице, које воде рачуна о свету, и хоће да му помогну. Разумем, али то је све мало. Ако хоћемо да их модернишемо у духу времена, онда треба да им изменимо и завет, али онда оне не би биле више калуђерице. А што да гонимо тај свет на заклетву, коју обично не одрже? Тражити од некога завет на оно што је противу природе, то је по појмовима 20. века — неморално.

Имао сам прилике, да проведем дуже време у једном санаторијуму, где су калуђерице биле болничарке. И завирио сам мало дубље и у тај живот. Необично таје, али је истина, да скоро трећина погази отворено заклетву и побегне. А оне друге?! Мало их је, које се нису показале. Оне су изложене највећем искушењу и њихово је скоро опште мишљење, да према њиховом завету не треба да их пусте да живе у свету и са светом, јер је онај завет срачунан на манастирску самоћу и на то, да проводе век управо — забрављене.

Друго је модернизирати оно, што већ постоји, и што се због разних политичких и друштвених прилика укинути не може, а друго је стварати нешто, што у основи ни најмање не одговара више данашњем времену.

Када је постајало калуђерство, свет се заносио идеалима, да кињи тело своје. Данашња наука сматра то за глупаво, и тражи да човек живи човечно, онако, како је то боље по његово здравље.

Кад се стварало калуђерство, онда је свет гледао брак као нешто грешно, срамно или бар, као да би боље било да није; а пре неколико година је свештенство карловачке митрополије тражило од синода, да дозволи свештеницима и други брак, а наш народно црквени сабор је ту молбу једногласно препоручио.

Када се стварао калуђерски ред, гледали су у „ноне“ највеће савршенство, данас је опште мишљење, да је најсветији позив жене, да рађа децу.

У оно време, када се стварало калуђерство, законодавство није устајало против заклетве, која се коси са природом човечјом. Данашња правна наука и данашње законодавство не дозвољава ни код сведока заклетву, која је ма у ком погледу — неприродна. Долази још и статистика и доказује, да неудате женскиње мање живе од удатих. Кад све ово узмемо у рачун, можете мислити шта значи то, тражити, да се данас уведе код нас женски калуђерски ред.

Не стоји никако, да би се неке хуманитарне установе могле код нас управо дивно остварити „кад би код нас било још нечега, а то је женских манастира“. Прошло је то време. Данашње доба ствара добре учитељице и болничарке, а не калуђерице. Што још нисмо до сад успели, да створимо хуманитарних завода, томе су други узроци, а не што немамо калуђерица.

Да напоменем само још ово: Писац ове књиге Љубомир Лотић је школски надзорник за епархију бачку. И ништа не обележава јасније онај клерикални и назадни дух, који је почео у нас од неког времена да се шири, него кад школски надзорник проповеда у XX. веку уважање женског калуђерског реда.

Из часописа „Жена“.

плаћала држава. Разуме се из школског фонда. Па да нису господа паметна! Но да би све то било слађе, свечано је обећао, да ће држава склопити с општином уговор, да учитељи морају бити Срби, православне вере, предавати српски језик, па чак и да ће морати и у цркви појати! Ако ни то не упали, па ништа!

Но добро му је одговорио наш свештеник Стеван Стојановић Није сврха основне школе, да дете научи језик, па ни мађарски језик. Сврха је основне школе та, да дете научи и стече општа, елементарна знања. Не учи се у школи само мађарски, већ и историја, географија, физика, кемија, устав и т. д. Све то може дете научити само тако, ако му се на разумљив начин изнесе. Док не разуме — не научи! А како ће разумети у држ. школи, где је наставни језик чисто мађарски? То је против-природно, а што је против природе — то не ваља. Модерна педагогија признаје само матерњи језик способним за наставу. Тако је у читавом напредном свету, па и у Турској, само није — на жалост — у Угарској. Није против мађарског језика, шта више признаје и желео би, да сваки Србин у Угарској зна мађарски, али је против тога, да се мала школ. деца управо насилно и противприродно присиљавају на оно, што она не могу постићи. Јер после читавог тог процеса са децом, деца нити знају, нити могу научити мађарски, нити изнесу из школе какво било знање. Све науче напамет, без разумевања, па после годину дана тако заборave, као да речи мађарске чули нису. Но на жалост, тако исто не знају после школе ни из других предмета ништа. Што се пак тиче недостатка опћ. школе са дисциплинарног гледишта изјављује, да после XXVII. зак. чл. од 1907. има министар и сувише одрешене руке према учитељству, те је за нас срећа, што нас овако не може тако лако да постигне судбина Панчева, где је министар Србе учитеље послао у Ај или Киш-Пешту, а у Панчево поставио Мађаре. Уговору пак, који нам нуди држава — на жалост — не може много да верује, јер нам ту веру убијају примери из наше најближе околине, као Гребенца, Карлсдорфа и др., где такођер постоје уговори, који се не одржавају.

Није истина ни то, да само држ. школа може показати добар успех, јер су баш наши општински учитељи, нарочито учитељица, по признању самог солгабирова, као председника испитног п верeнства, показали прошле године ванредан успех, бољи од месне државне школе.

За тим је доказао бројевима, да смо ми кадри и сами своју школу издржавати, те да ћемо за своју школу поднети и терет зидања нове школе, па и много већи терет. Стога у име представника захваљује на „бризи“ мајке државе и њених органа за нас и нашу школу, али мора изјавити, да поднесени предлог не могу примити. Уједно моли солгабирова, да на надлежном месту поради, да нас и нашу школу оставе — на миру.

Пошто су у истој ствари разложно изнели још своје мишлење представници Мита Милетић, Драгутин Радојев и Коста Марковић, те потпомогли парохов предлог, буде продлог о подржавлењу школе једногласно одбијен, на вељу жалост неких, који би сигурно, да је било друкче, заслужили „црвене чакшире“.

*

— И ми смо добили „милог“ кума, који се зацело не би добро провео међу нама, да откуд међу нас дође. Наше сало није више „Јасенова“, него Карашјесене. Што је главно, сад је отаџбина спасена за — ново-печене Мађаре од 1 К! Представништво је одбило једногласно ново име. Утецало је против решења жупанијског управног одбора на министра унутрашњих дела, но „славно — исто“ није „обнашло“ уток уважити. Представништво се записнички оградило против тога. Узело је са жалењем на знање решење министра унутрашњих дела, којим је уток му одбијен, те је на предлог нашег свештеника изјавило, да се ново име против воље представништва завода.

*

Овогодишњи попис народа показао нам је, како стојимо. Што се тиче популације није нас он бог зна како обрадовао, али нас је обрадовао, тако да речем, квалитетом. Јер нам је тај попис показао, да смо свршили тешки посао асимилације Румуна. Од Румуна, који су овде некад били толико снажни, да су чак и на деобу мислили и исту покушали, остало је према попису свега 5 душа. Па и ти су скорашњи досељеници. Остало је све асимиловано. Разуме се, да старији још по мало, реда ради, хоће и влашки да гукну, али су млађи потпуно србизирани. Тако нам је тај попис скинуо бар ту тешку бригу с врата, показавши, да нема опасности „братске“ деобе à la Орешац!

*

Ствар зидања наше нове цркве напредује. Све је већ спремно за лицитацију, коју смо расписали за 17. март о. г. И црквени прирез наш народ вољно уплаћује, ма да на исти није научен. Разуме се, да и ту има „мудрих и паметних“, који чекају горчила, да их на родољубиву српску дужност опомене. Но срећа, тих је мало

И добровољни нам прилози стижу по мало. Чекамо сви, шта ће нам саборски одбор из народних фондова као припомоћ одредити. Кад нам је „туђа“ имовна општина могла поклонити 500 К, валда ће нам моћи и „наш“ саборски одбор притећи у помоћ.

Видећемо! **Ш.**

Вести из места и са стране.

† Јован Тркуља

У Митровици је преминуо Јован Тркуља-некадањи парох мирковачки. Покојни Јован Тркуља био је честит човек, добар Србин и примеран свештеник. Послужио је цркви и народу преко 50 година, а дочекао је у својој старости (80 година) и праунучад. До последњег часа је био потпуно при чистој свести, разбирао се за све што се догађа у свету нарочито у Српству. Како у автономним тако и иначе при изборима гласао је са радикалном странком. Тај стари свештеник (али духом увек свеж) увек је говорио, да су му радикали најмилији, јер искрено и поштено заступају српску ствар. Лака нека је црна земља и светла успомена честитом поп-Јовану Тркуљи!

Словенски конгрес у Београду.

У Београду ће ове године 27., 28., 29. и 30. јуна по стар. кал. бити одржан X. свесловенски новинарски конгрес. Том приликом биће приређена у Београду и прва изложба свих словенских новина у Европи и ван ње. Овом изложбом биће прослављена десетогодишњица опстанка и рада Свесловенског Новинарског Кавеза, у коме су свих 10 друштава чешких, руских, пољских, српских, бугарских, словеначких и хрватских новинара са преко 500 чланова. Биће у Београду великих свечаности и излета по Србији. За то се већ сад чине припреме у Београду. Да би овај конгрес што боље успео и да би српски новинари били груписани, извршено је у Београду спајање досадашња два новинарска друштва у једно, Српско Новинарско Удружење, које сад броји преко 80 чланова, и у чијем су управном одбфу, поред 7. изабраних чланова, заступљена уредништва свих београдских политичких листова са својим делегатима. Нова управа Српског Новинарског Удружења конституисала се изабравши себи за председника Бранислава Ђ. Нушића, за потпредседнике Бору Поповића народног посланика и Мила Павловића, уредника „Одјека“, а за секретаре: Ивана Иванића и Милана Ђорђевића-Сад се организују разни одбори за припреме за конгрес и изложбу и за дочек словенских гостију, новинара.

† Божидар Ђисалов.

Брзојављају нам из Турије: Ноћас је овде после кратке али тешке болести преминуо угледни грађанин, Божидар Ђисалов, деловођа српске земљорадничке задруге. Покојник је био добар Србин и одлучан присталица српске народне радикалне странке. Нека му је вечан спомен!

Будућност Словенства.

Један мађарски писац за Словене каже ово: Словени су још пре доласка Арпадова били у овој земљи, а доцније су са севера и југа све више долазили, и без вике и ратне ларме као вода на равној површини разлише се по најлепшим крајевима и заузеше најплодније земље. Карактер је Словена, где они ногом стану, ухвате чврста корена и нико их не може покренути. Словенство је данас у пуном јеку свога развитка; ни данас није ратоборно, лагано али смишљено се шири и потискује друге народе. У прва времена није било организовано, било је пљен других освајачких народа, али данас је сила, с којом се мора рачунати. Што је културније, тим је опасније по старославно германско племе. Будућност имају Словени.

—ћ.

„Хлахол“.

Гласовито чешко певачко друштво у Прагу по имену „Хлахол“ слави ове године у јуну педесетгодишњицу свог опстанка, на коју је позвало сва словенска певачка друштва.

† Антонио Фогацаро.

Пре четири дана преминуо је у свом родном месту Вићенци славни талијански књижевник, сенатор Антонио Фогацаро. Његову смрт оплакује с искреним и дубоким болом цела Италија. Антонио Фогацаро родио се 1842. године у Випченци. Међу првим учитељима био му је Занела, који је ишао утрвеним путем великих талијанских песника из прве половине прошлога века. Учио је у Падови и Турину и хтео је да се посвети музици, према којој је осећао велику љубав, али му то отац не даде. У својој 21 години издао је Фогацаро своје прве песме. Оне су наишле на добар пријем. 1881. године изађе роман „Malombra“, за којим су дошли многи други. Најпознатији су „Daniele Cortis“, „Il piccolo mondo antico“ и „Il piccolo mondo moderno“; оба последња романа имали су политичку тенденцију. Неке од његових књига из последње доба изазвале су велико комешање у црквеном свету. То је роман „Santo“.

Потукли се румунски генерали.

Из Букурешта јављају, како се јуче у предсобљу румунског војног министарства потукао генерал Кардеску, заменик шефа генералштаба, са генералом Георгеску-ом. Генерали се нешто споречкали, те кад је препирка била у највећем јеку, генерал Георгеску прискочи генералу Кардеску и исћуша га и с једне и с друге стране. Још му је попретио, да ће му излупати главу о зидове, ако се одмах не уклони. Кардеску стругне. Одмах је изазвао на двобој Георгеску-а и двобој се обавио — на пиштоље. Страдао је ваздух, а генерали су остали живи и здрави.

Највиши човек на свету.

У Милану, у Италији, налази се сад један изванредно висок човек. Зове се Феодор Махов, а родом је из Русије. Тежак је 190 килограма и висок 2 метра и 68 сантиметара. Свет се у чуду пита, од куд та толика висина. То је права наказа. Феодоров Махов, поред тога што је наказа, још је и болестан човек, јер таква необична висина и крупноћа јесте једна особита врста болести. Сваки човек има на врху лубање изнутра једну жљезду, која се зове слузна жљезда. Код њинова те жљезде не раде како треба.

Кратке вести.

— У Мостару је умро најстарији Херцеговац, Хаџи Осман Ново, у својој 114. години.

— На дан крунисања енглеског краља Ђорђа V. биће угошћено и прочашћено 100 хиљада сиромашне деце.

— Француски министар Димон путовао је ових дана на железници као ложач локомотиве, да би се уверио о неправилностима, што се дешавају на тој железничкој прузи.

— У Сомбору је јуче сахрањен др. Сима Павловић, главни физик бач-бодрошке жупаније. Ударила га је капља.

— У Пруској има 8 хиљада 300 милионара.

— У творници барута и динамита у вароши Плесан-Преру, америчке државе Висконсин, услед експлозије одлетело је у ваздух 5 стоваришта са 180 тона праскаве материје. Сва творница и око 100 кућа у вароши порушено је. На 10 километара уонаоколо повређене су све зграде, а потрес се осетио на 100 километара. Погинуло је много људи.

— Лондонски илустровани лист „Penny Illustradet Paper“ донео је, како је лондонски лист „Дели Експрес“ поткупљен од Немаца и због тога је суд осудио онај илустровани лист на отштету од 20 хиљада круна.

Књижевне вести.

Изашла је из штампе трећа свеска месечног часописа „Жена“ за месец март, са овим садржајем:

Слика: Женска читаоница „Посестрима“. — Опис слике од —а. — Песма „Авст“ од Ахила. — Из мога дневника, од Др. Јована Манојловића. — Туђе мисли. — Расипање здравља од др. Данила Кеслера. — Зрнца. — Америко, не било те! од Зорке Симе Л. Лазића. — Туђе мисли. — Једна немодерна жена. Приповетка од —ша. — Сестринска помоћ, од Милице Јаше Томића. — Ријеч двије о нашим Женским Добротворним Задругама, од Катарине Пичета. — Домаћа вештина, од Косте Јорговића. — Туђе мисли. — О браку, јер у том питању живимо у мраку, (озбиљно ћеретање) од непознатог писца.. — Туђе мисли. — Књижевност: Да ли да оснивамо манастире? од Т. — Разне белешке. — Белешке о здрављу. — Белешке о домазлуку. — Изреке о жени. — Одговори уредништва. — Позив на претплату. —

„Жена“ излази у Новом Саду под уредништвом Милице Јаше Томића, а цена је за Аустро-Угарску 8 круна, за све друге државе 10 динара.

*

Одабрана дела за школу.

Професор Тихомир Остојић одлучио је, да приреди одабрана дела за школу, па тако да задовољи једну велику потребу наше наставе. Учење књижевности без читања самих дела нема успеха ни користи, а ученици не могу да набаве сва дела, јер су или ретка, или скупа. Тој невољи хоће професор Остојић да доскочи и да олакша ученицима и професорима. Као прва књига одабраних дела за школу изишла је из штампе књига: Живот Доситеја Обрадовића, из његових дела саставио Тихомир Остојић. У тој књизи састављен је живот Доситејев из његових дела: Живот и прикљученија, Писмо Харалампију, Совети здраваго разума, Басне и — Домаћих писама. Књига је удешена за школску употребу. Уз Доситејев текст има и додатак с овим одељцима: 1. Стварни тумач текста Доситејева. 2 Библиографија Доситејевих дела. 3. Значај Доситеја Обрадовића. 4. Језик Доситејевих књига и т. д. Ако ова прва књига нађе одзива, доћи ће на ред друге, и то: О књижевности од Богд. Поповића, Одабране песме Војислава Илића од дра Ј. Скерлића, Житије Св. Симеона од Св. Саве, Дундо Мероје комедија Марила Дражића, Народне романце и баладе.

Цена је првој књизи: 1 круна. Поруџбине се шаљу на адресу: Др. Тихомир Остојић, професор српске велике гимназије, Нови Сад.

Брзојави „Застави“.

Стигли 28. фебруара.

Угарски сабор.

Будимпешта. У угарском сабору отпочела је прорачунска расправа. После известиоца Хегедиша говорили су говорници појединих странака.

Владиновачки збор у Бечкереку.

Вел. Бечкерек Јуче је био овде збор владине странке, на коме је говорио бечкеречки посланик на угарском сабору. Јулије Рахоци, државни тајник о политичком положају.

Потонуо брод.

Сиракуза. Потонула је једна грчка једрењача. Мрнари на њој сви се подавили.

Руши се Везув.

Рим. Јуче по подне срушила се главица вулкана Везува, 200 метара у ширину, и 80 метара у висину, уз потмулу грмљавину. Везув изгледа сад као да су му одрубили главу. Потрес и одваљивање још траје.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 28. фебруара 1911. године.

Пшеница прве каквоће нова 21 К 60 п. до — К — п
Пшеница нова 21 К — п. до — К — п.
Пшеница средња — К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 20 К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 13 К — п. до — К — п.
Зоб нова 17 К 20 п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 10 К 40 п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К — п
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.
Пасуљ бели — К — п. до — К — п.
Пасуљ жути — К — п. до — К — п.
Лањик — К — п. до — К п.

Све од сто кила.

Свињи угојени тешку 128 до — п.
Свињи средњи . . 124 до — п.
Свињи лаки . . . 120 до — п.

од једне киле.

Теоци 112 К по кили.
Овци 20—30 К пар.
Јагњци 12—20 К пар.

СТАЊЕ ВОДЕ ПОД НОВИМ САДОМ:

27. фебруара било је . . . . . 3·76
28. фабруара било је . . . . . 3·75

Стечај.

На упражњено место **ПОСЛУЖИТЕЉА** код Задруге Срба Занатлија Новосађана овим се стечај расписује

Годишња плата послужитеља износи 600 круна, коју у месечним оброцима прима.

Пошто ће послужитељ и новац инкасирати, дужан ће бити кауцију у вредности од 300 круна положити.

Првенство имају задругари.

Молитељи имају своје молбе најдаље до 7 (20.) марта 1911. године потписаном председнику поднети.

У Новом Саду, 10. марта 1911.

Гига Латинчић,
председник.

312 1—1

Леп виноград на продају!

На петроварадинском и каменичком друму лежећи, продаје се из слободне руке одмах. — Поближе код

Ш. Ковач, Нови Сад
„Код Роде“.

307 1—5

СРПСКА ШТЕДИОНИЦА КАО ЗАДРУГА У МЕХАЛИ.

ПОЗИВ

НА

XI. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

„Српске штедионице као задруге у Мехали“

која ће се одржати 19. марта 1911. год. по р. к у 3 сахата по подне у српској црквеној општинској дворани у Темишвар-Фрањиново.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор два члана за оверовљење записника.
2. Извештај управног одбора о раду и полагање рачуна.
3. Извештај надзорног одбора.
4. Давање разрешнице управном и надзорном одбору.
5. Подела чисте добити.
6. Избор надзорног одбора.
7. Евентуални предлози у смислу 23. чл. заводских правила.

УПРАВА.

Дугује. **Рачун изравнања на дан 31. децембра 1910.** **Потражује.**

ИМОВИНА	Круна	пот	ДУГ	Круна	пот.
Благајна — — — —	10650	77	Потпуно уплаћени удели	16527	40
Менице — — — —	245126	—	На уделе VII. кола — —	11241	60
Инвентар — — — —	270	—	„ „ VIII. „ — —	4714	—
Привремени рачун — —	19	20	„ „ IX. „ — —	3071	60
Непо ретнине — — —	2973	60	„ „ X. „ — —	2984	—
На текућем рачуну — —	704	36	„ „ XI. „ — —	771	—
			Брисани, а неподигнути удели — — — —	445	60
			Дивидендни фонд VII. кола	1123	14
			„ „ VIII. „	290	80
			„ „ IX „	100	57
			„ „ X. „	33	97
			Неподигнуте дивиденде —	320	47
			Улог — — — — —	207711	40
			Резервни фонд — — —	7071	28
			Неподигнуте награде —	20	04
			Чист добитак — — —	3317	06
	259743	93		259743	93

Дугује. **Рачун добитка и губитка на дан 31. дец. 1910.** **Потражује.**

ГУБИТАК	Круна	пот.	ДОБИТАК	Круна	пот.
Камате на улог — —	10334	10	Камата од меница — —	15884	14
10% порез на камату улога	1033	41	Провизија — — — —	657	92
Порез — — — — —	1498	80	Затезне камате — — —	73	94
Трошкови — — — —	642	45	Станарина (слободна од порезе) — — — —	151	08
Плате — — — — —	2184	—	Камате тек. рач. (слободна од пореза — — —	2242	74
Чист добитак — — —	3317	06			
	19009	82		19009	82

У ТЕМИШВАР-МЕХАЛИ, 31. децембра 1910. године.

Јоца Павловић с. р., пословођа. Лазар Константиновић с. р., контролор.
Андрија Гавриловић с. р., благајник.

УПРАВНИ ОДБОР:

Ника Обрадовски с. р. председник. Тома Павловић с. р. Владимир Торђански с. р. Орбан Тот с. р. Жива Гађански с. р. Милан Цветковић с. р. Јоца Јовановић с. р. Јоца Грабљачки с. р. Тоша Недић с. р.

Горњи рачуни са главном и споредним књигам сравнили а и за добро нашли.

У ТЕМИШВАР-МЕХАЛИ, 8. марта 1911. године.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

Исидор Вукомир с. р., председник. Др. Михајло Теодоровић с. р. Др. Милош Карапашевић с. р. Стеван Јовановић с. р. Александар Ненадовић с. р. Александар Арсенијевић с. р.

313 1—1

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.